

A kolozsvári gettó. Akárcsak másutt, Erdély fővárosában is az történt, hogy nemcsak a megkülönböztető intézkedések félemlítették meg a zsidó közösséget, hanem számos kiemelkedő zsidó letartóztatása és fogva tartása is.¹¹ Kárpátalja zsidóinak gettósításáról április 28-án szereztek tudomást Kolozsvárott, ekkor közölték ugyanis a helyi lapok, hogy Kassa és a többi település zsidóságát olyan körzetekbe szállították át, amelyek állítólag fokozottan ki vannak téve légitámadásoknak. Az az ábránd, hogy mindez csak olyan városokra vonatkoznék, ahol nagy számban élnek el nem magyarosodott zsidók, rövid életűnek bizonyult, mert néhány nap múltán megjelent a gettósítási rendelet, amely az ország egészére vonatkozott. Saját gettósításukról a május 2-ai éjszakáján városszerte kiragasztott, Hollóssy-Kuthy Lajos, a kolozsvári rendőrkapitányság vezetője által aláírt hirdetményből, illetve ennek másnap a helyi lapokban közzétett szövegéből szereztek tudomást.¹²

A kolozsvári és a Kolozs vármegyei községekből származó zsidókat a város északi részén, a Kajántói úton lévő Iris téglagyárban gyűjtötték össze. Az összegyűjtési művelet irányelveit egy május 2-án, Vásárhelyi László polgármester,¹³ Urbán László rendőrfőnök és Paksy-Kiss irányításával tartott értekezleten dolgozták ki. Az értekezleten, amelyen az összegyűjtéssel megbízott közel 150 városi tisztviselő vett részt, a gettósítási folyamat azon részeit tárgyalták meg, amelyek a rendeletben és az Endre vezetésével április 16-án, Szatmárnémetiben tartott értekezleten körvonalazódtak.

A zsidóellenes akcióban a magyar tisztviselők a német biztonsági szolgálat helyi parancsnoka, Stroschneider SS-Hauptsturmführer szakértő útmutatásaira támaszkodhattak.¹⁴

A gettóba tömörítést gyors ütemben végezték. Május 10-ére a téglagyárban összegyűjtöttek száma elérte a 12 000-et.¹⁵ A gettó lakóinak száma közvetlenül a deportálás előtt volt a legmagasabb: a szamosújvári gettóból átszállított zsidókkal együtt megközelítette a 18 000-et.¹⁶

A már említett tisztviselőkön kívül Forgács József, Kolozs vármegye alispáni hivatalának főjegyzője, aki az alispánt képviselte, Hollóssy-Kuthy Lajos rendőrkapitány, Papp Géza magas rangú rendőrtiszt és Tarr Kázmér, a polgármesteri hivatal tisztviselője szintén vezető szerepet játszott a zsidók gettósításában. A folyamat főparancsnoka Kolozs vármegye alispánja és Székely József, Bánffyhunяд polgármestere volt. Az egyes városok és falvak zsidó lakosságát először lakóhelyükön gyűjtötték össze – rendszerint a zsinagógákban vagy egyéb zsidó intézményekben. Rövid tartózkodás és az első kifosztás után szállították át őket a kolozsvári gettóba.

Bánffyhunядon, amelynek jelentős zsidó közössége volt, a gettósítás